

VERSLAG LEDENVERGADERING 23 MAART 1974, WERKPLAATS, BILTHOVEN

Aanwezig \pm 45 personen.

THEMATISCH GEDEELTE. (over moedertaalonderwijs, toetsen en examens)

De door het bestuur voorgestelde agenda (zie de Speciale VON-informatie voor de ledenvergadering) werd niet door iedereen als de beste beschouwd. Daarom kwamen er agendavoorstellen met o.a. als punten:

- de Speciale Von-informatie voor deze vergadering is te eenzijdig. Informatie over andere standpunten is gewenst.
- discussie over de VON-info om tot een betere standpuntbepaling te kunnen komen.

De volgende agenda werd aanvaard:

- het maken van een aantal toetsen
- principiële vragen (b.v. kan er wel objectief getoetst worden?) inbrengen in de groepsdiskussies
- een uitspraak over het door het bestuur gevraagde mandaat (waarbij de afspraak: niet laten pressen tot een standpunt als dat niet mogelijk is).

De volgende (gedeelten van) toetsen werden gemaakt:

- 2 toetsen tekstbegrip - eind basisonderwijs
- 1 toets tekstbegrip - 4/5 HAVO
- 1 toets verandering van zinskonstruktie - 4/5 HAVO
- 1 schrijfvaardigheidstoets - 4/5 HAVO

Resultaten van de groepsdiskussies.

- In de toetsen wordt te weinig rekening gehouden met de kommunikatieve functie van de taal. Verschillende taalsituaties komen niet aan bod.
- Een aantal belangrijke vragen is niet op deze wijze te toetsen. Het cognitieve gebied is niet wezenlijk.
- Het leren schrijven wordt met behulp van deze, vaak nog slecht gekozen, teksten niet getoetst.
- De toetsen schrijfvaardigheid hebben niets te maken met produktie en schrijven, wel met kritisch zijn t.o. grammatikaliteit. Ze doen een sterk beroep op leesvaardigheid. Het herformuleren van andere of eigen zinnen is een deelvaardigheid, die niet op deze manier getoetst behoeft te worden. De toetsen tekstinterpretatie houden zich niet bezig met inzicht e.d., maar met 'lagere' vaardigheden.
- De leerlingen moeten zich indenken wat de toetsenmakers bedoelen. Zij vragen niet om de geboden teksten.
- Selektie in het onderwijs is onmogelijk met behulp van deze toetsen. Het zijn onnauwkeurige momentopnamen.
- Er behoort evenwicht te zijn tussen overheidskontrolle - individuele vrijheid, tussen

uniformiteit - verscheidenheid. Objektieve toetsen hebben dan geen waarde. Het door het bestuur gevraagde mandaat.

De volgende motie werd door de meerderheid van de vergadering aangenomen, als uitgangspunt voor het bestuur:

De VON probeert te bereiken dat objectief-skoorbare toetsen voor taalvaardigheid niet in examens en schooltoetsen zullen worden gebruikt; experimenten zouden gericht moeten worden op andere, betere vormen voor het examen taalvaardigheid.

Nog een aantal opmerkingen uit de discussie:

- is dit geen onverzoenlijk standpunt?
- de beslissing uitstellen, de ledenvergadering moet zich eerst breder oriënteren
- het afschaffen van de schooltoetsen kan de bevordering van psychotechnische tests tot gevolg hebben, wat een gevaarlijke ontwikkeling zou zijn.

Tijdens de vergadering is een aantal ingekomen stukken, waarin opvattingen over de toetsen, te weinig of niet aan de orde gekomen. Daarom hier een samenvatting:

twee brieven en een telegram met steun voor het bestuursstandpunt

twee brieven waarin de VON-informatie eenzijdig wordt genoemd, het afwijzen van elke vorm van toetsing onjuist (wel juist: het afwijzen van selectieve toetsen).

HUISHOUEDELIJK GEDEELTE

Aanvulling van het bestuur. Ron Plattel (leraar AVO, Texel) en Martin Linthorst (leraar basisonderwijs, Nieuw Loosdrecht) worden in het bestuur gekozen.

Aankondigingen:

- 1 Hans Pleging (leraar AVO, Den Haag) zal de bestuursvergaderingen bijwonen. De bedoeling is dat hij in de nabije toekomst penningmeester wordt.
- 2 Vóór de volgende ledenvergadering zal Truke van Dorssen (vertegenwoordigster voor het kleuteronderwijs) het bestuur verlaten.

Met nadruk wordt er nogmaals op gewezen dat het erg moeilijk is bestuursleden te vinden. Het bestuur zoekt naar aanvullingen in sectoren k.o., l.b.o., m.a.v.o. en tertiair onderwijs. Op de volgende ledenvergaderingen kan wellicht aandacht besteed worden aan de wijze waarop nieuwe bestuursleden gevonden kunnen worden.

De *kascommissie* heeft de kas in orde bevonden. Nieuwe commissie: Guus de Bakker en Eise Postma.

Begroting 1974

- 1 De W.A.R. is tweemaal op de begroting opgenomen. Reden daarvoor is dat op de vorige ledenvergadering gevraagd is de positie van de W.A.R. nader te bezien. Op deze vergadering kan daar een beslissing over genomen worden. Daarom is de post W.A.R. een maal pro memorie opgenomen.
- 2 De post propaganda is vrij hoog. Op bestuursvergaderingen is dit punt aan de orde geweest. Propaganda zou niet primair gericht moeten zijn op ledenwerving, maar op de verspreiding van de ideeën van de VON. Ledenwerving in de sectoren die slecht vertegenwoordigd zijn in de vereniging is natuurlijk wel wenselijk.
- 3 N.a.v. het thematisch gedeelte van de vergadering: moet er geen geld beschikbaar zijn voor gerichte actie tegen de plannen m.b.t. examens? 'Mogelijkheden in de ruime post 'onvoorzien' en het batig saldo.

- 4 De post regionalisering. Het bestuur verleent regionale groepen start- en continueringssubsidies. Het bestuur zal hier regelmatig bekendheid aan geven in de VON-informatie.
 - 5 Moer heeft een vaste redaktiesekretaris (Peter Kokke).
 - De positie van de *W.A.R.* en *Interkom*. In de VON wordt nu onderscheid gemaakt tussen ‘beleidsgroepen’ (groepen die het beleid uitvoeren, verantwoording schuldig zijn, via het bestuur, aan de ledenvergadering) en groepen die meer op eigen initiatief werken (voorlopige verzamelnaam: kwikgroepen). Op deze vergadering wordt de *W.A.R.* bij de beleidsgroepen gevoegd, *Interkom* bij de kwikgroepen.
 - het *huishoudelijk reglement* (zie Moer 1974/1, blz. 72-74).
- Punt 5.5 wordt ‘De kwikgroepen kunnen de VON niet vertegenwoordigen noch publikaties namens de VON verzorgen zonder goedkeuring van het bestuur.

Rondvraag:

- 1 *Interkom* (± 850 abonneementen). Is het mogelijk dit blad wat luxer uit te geven (drukken, perforeren, e.d.)? Dit zal nog bezien worden. Tot nu toe heeft de redactie het blad niet te ‘gewichtig’ willen maken, het moet een gebruiksartikel zijn. Er is contact geweest met andere klups (b.v. Taal en Tekenen). Enige afspraken zijn gemaakt, nauwe samenwerking is er niet van gekomen.
- 2 Kokon. De voorbereiding voor het kongres is dit jaar niet optimaal geweest. Door allerlei oorzaken is Kokon te laat gestart. Voor het volgend jaar willen we dat beter doen: in mei staat de konferentie op de agenda van de bestuursvergadering.

Evaluatie.

- 1 de begroting is te weinig bekeken. Het is een stuk beleid in cijfers!
- 2 de koppeling thematisch-huishoudelijk gedeelte was goed.
- 3 hoewel beter dan voorgaande ledenvergaderingen was de opkomst ook nu te gering.
- 4 voor de volgende ledenvergadering wordt aan een andere plaats van samenkomst gedacht (regionalisering).

COMMISSIE MODERNISERING MOEDERTAALONDERWIJS

In de VON-info van het vorige MOER-nummer is de instellingsbeschikking van de Commissie Modernisering Moedertaalonderwijs gepubliceerd. Inmiddels heeft de commissie verschillende malen vergaderd, waaronder een startkonferentie van een paar dagen. Het resultaat daarvan is

- dat de leden elkaar en elkaars referentiekader een beetje beter kennen;
- dat er een aantal prioriteiten zijn vastgesteld;
- en dat er afspraken zijn gemaakt over de manier van werken.

T.a.v. de *prioriteiten* is vastgesteld, dat centraal komt te staan de bepaling van de doelstellingen van het moedertaalonderwijs; met name gaat het daarbij om de kommunale doelen, ofwel ‘wat iedere leerling aan moedertaalonderwijs gehad moet hebben’. Hierbij zal voorop moeten staan dat ev. leerstofplanning longitudinaal dient te geschieden. Aandacht zullen ook krijgen: de evaluatie van het leerproces, het verschil tussen schooltaal en milieutaal, en de moedertaal als voertaal bij andere vakken

dan 'nederlands'. Over de spelling heeft de commissie besloten dat die aan de orde zal komen zodra de gestelde prioriteiten daar aanleiding toe geven. Verder zal de commissie de stelopdracht-B 2 (werkstuk i.p.v. opstel bij het schriftelijk eindexamen vwo) onder haar hoede nemen, en kijken of andere dan vwo-scholen hem ook kunnen gebruiken.

Wat de *organisatie* betreft splitst de commissie zich op in werkgroepen, die het beleid van de plenaire vergadering voorbereiden. De werkgroepen zijn samengesteld volgens leeftijdskategorieën van leerlingen; daarnaast is er een basiswerkgroep doelstellingen. Op gezette tijden verdelen de leden van de werkgroepen zich over drie konvergentie-groepen, waarin men de resultaten van de werkgroepen bediscussieert.

Leden van de VON die uitvoeriger op de hoogte willen worden gehouden van de verrichtingen van de CMM, kunnen vragen om toezending van de *CMM-Berichten* (Bureau CMM, Hinthamereinde 72¹, Den Bosch, tel. 04100-42292).

Inmiddels is ook de coachingsgroep CMM ingesteld, voortaan *volggroep-CMM* genoemd. De groep bestaat uit Steven ten Brinke, Han Domisse, Truus van den Heuvel, Dolf Houtvast en Juul op de Weegh. Aanvankelijk was het de bedoeling dat deze groep o.a. de vertegenwoordiger van de VON in de CMM zou 'coachen', d.w.z. met hem zijn optreden in de CMM voorbereiden, ev. ook de in te nemen standpunten. Bij nader inzien heeft de groep van deze taak afgezien, om niet de kans te lopen dat de VON-vertegenwoordiger 'sterker' en met uitgesprokener standpunten voor de dag zou komen dan de vereniging in wezen is (heeft). De vertegenwoordiger van de VON moet even duidelijk en uitgesproken, of even onzeker en onduidelijk zijn als de vereniging is in haar standpuntbepaling t.a.v. allerlei zaken.

De volggroep ziet het daarom meer als haar taak om - met de beleidsnota als uitgangspunt - het werk van de CMM en het optreden van de VON-vertegenwoordiger, krities te bekijken, en daarover naar de leden toe te rapporteren. Op die manier kan de groep ook aan de leden zaken signaleren waarover deze zich een mening dienen te vormen, zodat de vereniging haar standpunt kan bepalen.

De volggroep zal ongeveer zes maal per jaar in het openbaar bijeenkomen in verschillende regio's. Voor het eerst waarschijnlijk in september in de regio Nijmegen. Meer nieuws daarover in de volgende MOER, waarin deze groep een begin zal maken met een eigen rubriek. Regio's die belangstelling hebben, kunnen het bestuur vragen om bij hen een vergadering van de volggroep te houden.

Vreeland, 19 mei 1974

Koos Hennephof

STRUKTUUR EN VERNIEUWING VAN HET ONDERWIJS

Het bestuur van de VON heeft de volgende brief aan minister van Kemenade gezonden:

Geachte Heer,

Als bestuur van de Vereniging voor het Onderwijs in het Nederlands zouden wij graag de volgende opmerkingen willen maken naar aanleiding van Uw discussienota 'Naar een structuur voor de ontwikkeling en vernieuwing van het primair en secundair onderwijs'.

Het spreekt ons zeer aan dat u in uw nota blijk geeft een grotere betrokkenheid bij en invloed op het onderwijs van de direct belanghebbenden te willen bevorderen.

Herhaaldelijk geeft u aan hoeveel belang u hecht aan de betrokkenheid van het onderwijsveld in met name de overleg- en de verzorgingsstructuur. Het wordt echter in genoemde nota onvoldoende duidelijk *hoe* u deze betrokkenheid mogelijk wilt maken, m.a.w. welke structurele maatregelen u denkt te nemen teneinde het onderwijsveld in de gelegenheid te stellen samen te werken in en met de bestaande en door u geplande overleg- en verzorgingsorganen.

Dit is van belang op twee nivo's:

- 1 van de zgn. veldverenigingen;
- 2 van het veld zelf.

Ter toelichting ad 1:

Onze vereniging is in 1969 op initiatief van veldwerkers ontstaan, teneinde vanuit de dagelijkse beroepspraktijk vorm te geven aan didactiek en methodiek van het moedertaalonderwijs. Opvattingen over het longitudinale en latitudinale karakter van het moedertaalonderwijs zijn binnen onze vereniging ontwikkeld door mensen uit het veld. Bepaalde opvattingen over vorm en inhoud van het moedertaalonderwijs krijgen binnen onze vereniging vorm. Het denken hierover dwingt ons, ons bezig te houden met algemeen onderwijskundige zaken. Het is niet toevallig dat in 1971 en in 1974 op onze jaarlijkste konferentie het thema Middenschool aan de orde kwam, noch thema's als taalkompensatie (1969, 1971) en Kleuter-/Basisonderwijs (1974).

Een vereniging als de onze - en wij zijn niet de enige - zou vanuit haar gepreoccupeerdheid een belangrijke bijdrage kunnen leveren aan de discussie en besluitvorming over onderwijszaken in het algemeen, en over het moedertaalonderwijs met name. Hiervoor zou het echter nodig zijn verzorgings- en overlegstructuren te creëren waarin veld en overheid gelijkelijk participeren. Met gelijkelijk bedoelen we vooral: dat beide evenveel tijd en voorbereiding kunnen investeren in de diverse organen. Konkreter: dat de vertegenwoordigers van het veld in deze organen de beschikking krijgen over de tijd en de middelen om dit binnen - en niet naast - hun schoolwerk te doen.

Ter toelichting ad 2:

Daarnaast zou het nodig zijn dat ook scholen in de gelegenheid worden gesteld vanuit eigen preoccupaties (binnen het kader van het door de overheid gevoerde beleid), vorm en inhoud van hun onderwijs zelf te bepalen. Willen de scholen daartoe op den duur over de nodige capaciteit beschikken, dan lijkt begeleiding door instanties van buiten de school ons onvoldoende. Binnen de scholen zullen de betrokkenen moeten beschikken over de tijd en de middelen teneinde zowel op de hoogte te zijn van wat er makrostructureel in het onderwijs aan de gang is, als om aan het eigen leerplan te werken binnen de volledige weektaak.

We zouden u daarom willen verzoeken in uw definitieve versie van uw nota aan te geven op welke wijze u de door u en ons gewenste betrokkenheid van het veld bij het onderwijs mogelijk wilt maken.

Namens het bestuur van de VON,

M. Bartling, secretaris.

AVO 73-73

Zoals de leden weten heeft de VON kontakt opgenomen met het departement over de plannen rond het centraal schriftelijk eindexamen nederlands (zie ook Speciale VON-informatie over moedertaalonderwijs enz., van februari 1974). Onze bezwaren richtten zich tegen het feit dat de VON niet betrokken was bij het overleg, vooral ook omdat het ging over 'principiële en verstrekkende besluiten' over de centrale toetsing van schrijf-, lees- en luistervaardigheid.

Op onze brief van 12 december 1973 (zie genoemde VON-informatie) antwoordde de staatssekretaris, de heer Veerman, op 20 februari 1974, dat zaken betreffende speciale vakken door de directie Algemeen Voortgezet Onderwijs altijd met de betrokken vakgroep uit de Raad van vakgroepen worden besproken. Zo is ook gehandeld met betrekking tot de zaken uit de circulaire AVO 73-73.

Verder schreef de staatssekretaris:

'U spreekt van principiële en verstrekkende besluiten die genomen zijn in die circulaire. Ik merk hierbij op, dat de getroffen maatregelen in genoemde circulaire blijven binnen de huidige leerplannen en leerstofgebieden. Zij hebben betrekking op de manier van toetsen van de vaardigheden, die bij de eindexamens worden onderzocht. In zoverre de wijze van toetsen invloed heeft op de aanpak van het onderwijs, zal dit effect bij de ontwikkeling van de toetsen moeten worden gezien. Het tot ontwikkeling brengen van objectief-scoorbare toetsen, zoals aangekondigd onder de punten 3 en 4 van de circulaire, betekent nog niet automatisch het algemeen invoeren daarvan. Eerst zullen de resultaten van het onderzoek bekend moeten zijn.'

In antwoord op deze brief heeft het bestuur op 17 april 1974 aan de staatssekretaris o.a. geschreven:

'De besluiten ten aanzien van de toetsing van schrijf-, luister- en leesvaardigheid zoals die in uw circulaire AVO 73-73 zijn vermeld, worden door onze vereniging wel als principieel en verstrekkend ervaren. Weliswaar blijven de getroffen maatregelen binnen de huidige leerplannen en leerstofgebieden, maar zij operationaliseren schrijf-, luister- en leesvaardigheid op een wijze die misschien makkelijk toetsbaar is, maar die wij beschouwen als een verschraling van de doelen van het lees-, luister- en schrijfonderwijs. De vaardigheden immers die binnen de meerkeuzetoetsen kunnen worden getoetst zijn - het is ook door de voorstanders herhaaldelijk beweerd - deelvvaardigheden, over de waarde waarvan men verschillend kan oordelen, afhankelijk van de doelen die men met zijn onderwijs wil nastreven. We geloven dat het niet verstandig is tijd, geld en energie te besteden aan experimenten met toetsen van deelvvaardigheden waarvan door velen de zin niet ervaren wordt. Dit klemmt temeer, omdat er een steeds groter beroep wordt gedaan op de experimenteerbereidheid van het veld. De mogelijkheden daartoe zijn uiteraard beperkt. Het lijkt ons daarom verstandiger de in het veld aanwezige energie en creativiteit *niet* te richten op experimenten met objectief scoorbare toetsen voor taalvaardigheid, die door velen ervaren worden als belemmerend voor goed moedertaalonderwijs, met name voorzover ze deel gaan uitmaken van examens en/of toetsen.

Wij doen daarom als bestuur van de V.O.N. - daartoe gemachtigd door onze leden op

een ledenvergadering van 23 maart 1974 - een dringend beroep op u, af te zien van de in de circulaire AVO 73-73 genoemde experimenten.'

Inmiddels is de V.O.N. uitgenodigd door de Directie Algemeen voortgezet en voorbereidend wetenschappelijk onderwijs, voor bezinning op de verdere gang van zaken rond genoemde circulaire. Dit overleg vindt plaats op 27 mei 1974, en zal worden bijgewoond namens de V.O.N. door Koos Hennephof en Ron Plattel.

KOKON 1974

Kokon 1974 is weer voorbij. Wat daar gebeurd is, daarvan probeert deze MOER iets zichtbaar te maken.

Dàt dit allemaal kon gebeuren (ondanks een zeer korte voorbereidingstijd), en dat het kongres door de meeste deelnemers als waardevol is ervaren, is te danken aan

- de kernkokon (bestaande uit Karla Beijersbergen, Cees Derlagen en Frans van der Pieterman), die onder vaak ongunstige en soms ondankbare omstandigheden de organisatie van de grond heeft gekregen en gehouden;
- de stroomleiders en -medewerkers, die met grote inzet voor hun stroom de inhoud van het kongres hebben bepaald;
- de medewerkers en studenten van de School voor Journalistiek, die met succes de folder en de kongreskrant hebben verzorgd;
- de staf van de Leeuwenhorst, die in alle opzichten heeft meegewerkt aan een plezierig verloop van het kongres.

Het bestuur dankt hen allen zeer voor hun werk.

Inmiddels bleek Fons Ravensloot, leraar nederlands avo, bereid de koördinatie van Kokon '75 op zich te nemen. Dat wordt dan het zesde kongres sinds de oprichting van de V.O.N., nu ruim vijf jaar geleden!

VOORINFORMATIE KONGRES 1974

Er is nog een klein aantal exemplaren van de voorinformatie van het onlangs gehouden kongres over. Zo lang de voorraad strekt kunt U de map bestellen onder vermelding: 'Kongresinformatie 1974' door f 7,50 over te maken op de A.B.N. Bilthoven rk.nr. 55.24.32.520. Postgiro van de bank is 162260.

INFORMATIEPAKKET

Er is een informatiepakket samengesteld ten behoeve van nieuwe leden. Dit pakket bevat de statuten, het huishoudelijk reglement, de beleidsnota, een zgn. VON-wijzer, waarin konkrete informatie over de vereniging en de verschillende clubs, en informatie over de Commissie Modernisering Moedertaalonderwijs.

De meeste leden kennen deze informatie uit de VON-info's van vorig jaar. Leden die de

vorige jaargang niet hebben ontvangen, kunnen het buro verzoeken om toezending van dit informatiepakket.

GEVRAAGD

Een lid van de VON zou graag op de hoogte gesteld willen worden van taalmethodes en/of boeken die op M.H.N.O.-niveau tekstverklaring, gesprekstechniek, taalontwikkeling van jonge kinderen, rapportage en literatuorkennis behandelen.

Wie kan hem helpen?

Zijn naam en adres zijn: P. W. J. van Wanrooij, Develstein 409, Amsterdam-Bijlmermeer. Tel. 020-982492.

KWIKGROEPEN - WERKGROEPEN

Nieuw kontaktadres Anneke v. Raab v. Canstein, Spoorlaan 38, Bilthoven, 030-786181.

LUISTERVAARDIGHEID heeft zichzelf opgeheven.

DIFFERENTIATIE-ONDERWIJSFILOSOFIE is uitgestroomd in stroom 4 van de afgelopen VON-konferentie: de middenschool. Aan alle deelnemers daarvan is een enquête gestuurd om te komen tot de best haalbare vorm van follow up.

WAT IS DRAMA ALS LESVORM NU EIGENLIJK WAARD

Informatie bij Benno Rauwenhorst, Santhorstlaan 40, Wassenaar, 01751-4897.

KIBOEKWIK

Kontaktman: Bep de Beer, Anne Franklaan 12, Bussum, 02159-15492.

Op de afgelopen VON-konferentie stond een bemande informatiestoel waar 8 mensen informatie hebben gevraagd.

A.s. bijeenkomst op 15 juni, 10 uur, Spiegelstraat 19, Amsterdam.

GRAMMATICOM

Heeft op afgelopen VON-konferentie stroom 2 verzorgd: geen moedertaalonderwijs zonder taalbeschouwing. Had een informatiestand die veel belangstelling trok.

Kontaktman: Herman Meddens, Westermarkt 27, Amsterdam.

FILM EN TV EEN NIEUWE TAAL

Verzorgde stroom 7: Film en verhaal.

Misschien in de toekomst mogelijkheid om wat meer op de theoretische achtergronden in te gaan.

Werkvorm binnen het instituut voor film en jeugd, Overtoom 301, Amsterdam.

LANDELIJKE WERKGROEP MOEDERTAALONDERWIJS EN TOCH GEEN NEDERLANDS

Verzorgde op de konferentie een stroom van die naam. Met de deelnemers aan die stroom is de werkgroep nu uitgebreid. Bovendien kan elke oud-l.w.g.-er een introductie meenemen, die hij/zij dan van tevoren wat moet inwerken.

N.a.v. stroom 1: buurt, school, maatschappij. Waarschijnlijk zal een werkgroep worden opgericht.

N.a.v. stroom 3: integratie kleuterbasisonderwijs. Sommige deelnemers hebben afgesproken wat contact te houden i.v.m. hun eigen specifieke problemen met die integratie geen follow-up.

N.a.v. stroom 8: dramatische werkvormen. Men wil komen tot een uitgebreide na-informatie in brochure vorm. Geen follow-up.

REGIONAAL

VON Nijmegen.

Op de konferentie hingen flappen met informatie. Op de naamkaartjes van de leden was VON-Nijmegen toegevoegd. Zaterdag 11 mei is een moedertaaldag gehouden met ruim 50 aanwezigen. Er waren drie stromen: 1 met 'gesprekken', 2 met 'lessen maken' i.v.m. moedertaal, waarbij in één ervan de engelse methode language in use gevolgd werd.

REGIONALISERING

Het bestuur houdt zich op het ogenblik o.m. bezig met het ontwikkelen van een beleid inzake de regionalisering. Eén ding staat daarbij vast, nl. dat wij dringend behoefte hebben aan een kader van mensen die bereid zijn in hun omgeving met steun van het bestuur regionale werkgroepen op te richten. Het afgelopen kongres heeft ons al een aantal namen opgeleverd, echter niet genoeg. Wie ook behoefte heeft iets in zijn of haar omgeving op te zetten wordt verzocht contact op te nemen met Ron Plattel, Liewestraat 13, Den Burg, Texel. Tel. 02220-4324.

REGIONAAL

VON-Nijmegen. Kontaktadres: Johan Eimers, Groenestraat 49, Nijmegen. 080-556211.

Von-leden in Nijmegen en omgeving beleefden op 11 mei een geslaagde Moedertaaldag. Na de in vorige Von-informatie al genoemde kontaktavonden is met deze eerste konferentie-dag het bestaansrecht van een regionale afdeling wel bewezen.

De lerarenopleiding Gelderse Leergangen had voor deze dag akkomodatie beschikbaar gesteld en volgens velen van de ruim zeventig deelnemers lukte het aardig om daar te werken in een goede sfeer die deed denken aan de landelijke Von-kongressen.

Een gerichte propaganda, in samenwerking met de Schooladviesdienst Nijmegen, leverde een groot aantal deelnemers op uit het kleuter- en basisonderwijs. Zij hielden zich vooral bezig met taalaktiveringsproblematiek.

In het bijzonder degenen die werkten aan konkrete taallessituaties waren voldaan over deze dag. Interessant was daarbij de konferentie met lessen uit de Engelse methode Language in use (uitg. Arnold), voor de Nederlandse situatie bewerkt door een projectgroep van de lerarenopleiding Gelderse Leergangen.

Intensief is er ook gewerkt in de beide groepen die zich met gespreksvoering bezig

hielden. Juist voor deze deelnemers bleek dat een dag bepaald te kort is om tot een bevredigende werk- en communicatiesituatie te komen.

De organiserende werkgroep van VON-Nijmegen ziet na dit eerste seizoen voldoende aanleiding om ook in het volgende jaar door te gaan. Wat de financiën betreft zal de toekomst niet al te zorgwekkend zijn, als nog wat meer geïnteresseerde VON-leden in Nijmegen en omgeving de jaarkontributie van f 5,— betalen.

Helaas is in de vorige VON-informatie het gironummer verkeerd afgedrukt. Voor degenen die nog kontribuant van VON-Nijmegen willen worden volgt hier het goede nummer: 1201064 van Ate van Balen, Overasselt, t.b.v. VON-Nijmegen.

Enige algemene informatie over de *Landelijke werkgroep*

MOEDERTAALONDERWIJS EN TOCH GEEN NEDERLANDS

ten behoeve van nieuwe leden en andere belangstellenden.

1 Het begin

De Landelijke Werkgroep (LWG) is opgericht op 17 april 1973 in Noordwijkerhout, op de laatste dag van het jaarlijks kongres van de 'Vereniging voor het Onderwijs in het Nederlands' (VON) en dankt z'n naam aan een van de 'stromen' op dat kongres: Moedertaalonderwijs en toch geen Nederlands. De groep heeft zich ten doel gesteld om de aanvankelijke kongresdoelstellingen verder uit te bouwen en de activiteiten die daaruit voortkomen.

2 Het doel

Wat zijn onze doelstellingen dan? De leden van de LWG willen zichzelf en andere onderwijsgeevenden bewust (blijven) maken van *het grote belang van de moedertaal* in het onderwijsleerproces van welk vak dan ook, op welk schooltype dan ook.

Bijna iedere leraar immers gebruikt zelf de moedertaal als hij zijn vak geeft (taalgedrag van de leraar); meestal wil hij bovendien dat zijn leerlingen zich het vak eigen maken via het gebruik van de moedertaal: praten, luisteren, lezen en schrijven (taalactiviteiten van de leerlingen). De LWG is er nu bijzonder in geïnteresseerd hoe de taalgedragingen van leraar en leerlingen zijn, hoe hun onderlinge relatie is en welke invloed ze hebben op het leren van de leerling, uitgaande van het feit dat taal en denken in nauwe relatie met elkaar staan.

Dat kan leiden tot vragen als: wat is effectieve communicatie en welke zijn de voorwaarden daartoe? praat de leraar niet teveel? gebruikt hij de taal van een bepaalde sociale klasse? is hij zich bewust van het gebruik van specifieke vaktermen? wat voor soort vragen stelt hij?

En wat het taalgebruik van de leerlingen betreft: komen ze vaak aan het woord? krijgen ze de kans zich de stof al pratend eigen te maken: wat zegt hun taalgebruik over de mate waarin ze zich die stof eigen hebben gemaakt? Uiteindelijk richt de LWG zich dus op de *integratie* van het vak Nederlands - voorzover zich dat bezighoudt met informatief taalgebruik - in de andere vakken.

Het eerste waardoor de LWG zich onderscheidt, is dus de *invalshoek* van waaruit het

onderwijs benaderd wordt: die van het *taalgedrag*. Maar daarmee kun je niet volstaan. Het taalgedrag van leraar en leerlingen - en vooral de beoordeling daarvan - kun je namelijk niet loszien van andere factoren die in het onderwijsleerproces een rol spelen, zoals: de beginsituatie, de gekozen werkvorm en de doelstelling die je met je onderwijs nastreeft. Zo zal een leraar die vooral kennis wil overdragen wellicht minder waarde hechten aan de taal-denk-activiteiten van zijn leerlingen als zijn collega die ook 'rijkere' vakdoelen nastreeft.

Als je nu het taalgedrag in verband gaat brengen met doelstellingen e.d., dan krijg je te maken met *de onderwijskunde* en onderwijsfilosofie, het tweede, al wat ruimere kader waarbinnen we onze activiteiten willen plaatsen. Opmerking: Als je eerst naar een onderwijssituatie kijkt in het perspectief van de taalgedragskunde, en je verbreedt daarna je blik door de onderwijskunde als invalshoek te nemen, dan maak je - in het LWG-jargon - de 'kwartslag van Steven', genoemd naar de man (Ten Brinke) die daar op het kongres een aanschouwelijke demonstratie van gaf.

Vanuit een analyse van het taalgedrag kun je dingen op het spoor komen die je m.b.v. de onderwijskunde kunt evalueren. Maar ook dan zijn we er nog niet. Als je daarna namelijk iets wilt gaan veranderen - in je eigen les, op school samen met collega's - dan ontmoet je weer heel andere problemen, van sociaal-psychologische aard vooral. Bij de oplossing van die moeilijkheden verwachten we hulp van *de agogiek*. In dit verband kun je te maken krijgen met vragen als: waar moet je beginnen met veranderingen en hoe doe je dat? hoe mobiliseer je mensen? welke strategie kun je daarvoor volgen?

Dus: de LWG is een klub die zich ernstig bezighoudt met het onderwijs in allerlei vakken op allerlei schooltypes en die dat doet vanuit het gezichtspunt van de taalgedragskunde, met onderwijskunde en agogiek als belangrijke 'hulpwetenschappen'.

3 De werkwijze

Hoe ziet nu het werk van de LWG er in de praktijk uit? De leden proberen zelf, ieder op zijn eigen plaats in het onderwijsveld, zoveel mogelijk de opgedane ideeën te verspreiden en te realiseren. Zij houden elkaar daarvan op de hoogte. Tot nu toe gebeurt dat voornamelijk op de *werkdagen* die om de drie maanden (ongeveer) in Utrecht worden gehouden. Daar wordt dan ook *informatie* verstrekt in verband met een of meer van de genoemde invalshoeken en/of er is gelegenheid tot *vaardigheidstraining* op kommunikatief terrein. Om een indruk te geven: er is een dag besteed aan het onderwerp 'Vragen op school' en een tweede aan 'n systeem om de verbale interactie in de lessen te analyseren. We streven ernaar zo *praktisch* mogelijk te zijn, de konkrete onderwijsleersituatie niet uit het oog te verliezen.

Naarmate het ledental groeit, zullen de mogelijkheden om tot regionalisering of het oprichten van werkgroepen over te gaan, groter worden. In de nabije toekomst zullen we ons ook gaan beraden over de manier waarop we het beste grotere bekendheid aan onze ideeën kunnen gaan geven bij niet-LWG-ers.

4 De organisatie

De LWG rekruteert z'n *leden* uit het hele onderwijsveld, van kleuterschool tot universiteit, van het vak filosofie tot koken. We zijn begonnen met de deelnemers aan het

kongres van 1973, maar intussen zijn daar al een aantal introducés bijgekomen. Verwacht mag worden dat het kongres van 1974 belangrijke ledenwinst zal opleveren.

Uit de LWG wordt een *koördinatiegroep* (KOG) benoemd die tot taak heeft de activiteiten van de LWG-ers te koördineren, en vooral: het organiseren van de werkdagen en het verzorgen van de verslaggeving daarvan. Deze KOG, die ongeveer 12x per jaar vergadert, wisselt op onregelde tijden van samenstelling. Er is geen vaste voorzitter: de KOGgers bekleden bij toerbeurt die functie. Dat wil o.a. een uitdrukking zijn van een beginsel dat voor de héle LWG geldt: het principe van de *gedeelde verantwoordelijkheid*. Een louter konsumptieve LWG-er is derhalve moeilijk denkbaar.

De LWG heeft zich van het begin af opgesteld als een zelfstandige vereniging binnen de VON, in principe financieel en bestuurlijk onafhankelijk. Dat houdt wel in dat we van de leden een bijdrage vragen van 5, 10, 15 of meer gulden. Dat geldt wordt besteed aan papier- en stencilkosten, porti, zaalhuur, reiskosten van Koggers e.d.

5 Beshuit

Bovenstaande informatie heeft maar een beperkt doel: belangstellenden (en daarmee hopelijk: nieuwe leden) een voorlopig globaal idee geven van wat de LWG wil en doet. Veel meer gegevens, vooral gericht op de rol die de moedertaal in konkréto speelt bij de processen van kennisoverdracht en kennisverwerving, zijn te vinden in: Jan Sturm & Helge Bonset, LAAT ZE MAAR PRATEN; de rol van de taal in de onderwijssituatie (Voorinformatie VON-kongres 1973 4n 1974).

Namens de KOG,
Jacques Peeters
februari 1974.

Korrespondentie-adres: LWG, p/a Tan Kamer, Pernambucolaan 7, Overtoom.

KOKOPAK

De Kommissie Konferentie Pedagogische Akademies (Kokopak) organiseert weer een regionale konferentie aan het begin van het nieuwe kursusjaar. Ditmaal is grammatika-onderwijs het onderwerp. Doel: met handhaven van de gangbare taalboekjes trachten te komen van taalbeheersing tot taalbeschouwing. Data: 6 sept., 21 sept. en 30 okt. of 18 nov. Kontaktadres: Betsie Smit-Wessendorp, Sarphatistraat 177-3, Amsterdam.

VON-ZWN

plannen voor het cursusjaar 1974-75

In de regio Zuidwest-Nederland ontvingen alle VON-leden de uitnodiging om 28 mei 1974 VON-ZWN te helpen oprichten. Ongeveer 35 leden reageerden op deze uitnodiging: 22 met de aankondiging van hun aanwezigheid, 13 met de mededeling dat ze helaas verhinderd waren. Leden uit Delft, Rotterdam, Maassluis, Den Haag, Leiden, Oegstgeest en Pijnacker, uit ZWN dus, kwamen 28 mei naar Westvest 41, Delft. Hier vertelde Ineke van Egeraat iets over de idealen van de VON en de aspiraties van een VON-ZWN. Ook VON-ZWN wil inspireren, kortzichtigheid (snel optredend in klas-situaties) bestrijden, leraren van elk nivo opwekken tot een eigen inbreng in VON-ZWN en helpen bij de bezinning op het taalgebruik in de klas.

In substromen brainstormden we op eventuele taken voor een VON-ZWN. Dit leverde op:

- de vraag naar INFORMATIE:
 - wat zijn VON-ideeën en hoe werken we die uit?
 - welke leerplannen en methoden hebben we en hoe vergelijk je die met elkaar?
- de vraag naar onderzoek van DOELEN en RESULTATEN:
 - wat zijn algemene en wat concrete doelen?
 - hoe evalueren we examens en schoolonderzoeken?
- de vraag naar LONGITUDINALE ASPEKTEN:
 - hoe zit het met de integratie kleuter-/basisonderwijs?
 - hoe zit het met de aansluiting basis-/voortgezet onderwijs?
 - hoe denken we over de middenschool?
- de vraag naar het TAALGEBRUIK in de concrete onderwijssituatie:
 - hoe is de verhouding tussen milieu en onderwijstaal?
 - hoe leren we vragen stellen?
- de vraag naar DIDACTISCHE WERKVORMEN:
 - wanneer hebben we een goed onderwijsleergesprek, klasgesprek etc?
 - wat doen we met dramatische werkvormen?

Het plan is vijf avondbijeenkomsten en een taaldag te organiseren in het cursusjaar 1974-1975. Op elke bijeenkomst wordt een bepaald thema uitgewerkt. De bijeenkomsten worden gehouden in de plaats waar de meeste deelnemers vandaan komen. Om te beginnen kiezen we:

16 SEPTEMBER 1974

WESTVEST 41, DELFT (tegenover het station, bij eindhalte tram 1)

20.00 uur.

De agenda staat nog niet vast, maar in elk geval bespreken we het jaarprogramma, positie en samenstelling van de stuurgroep.

(We vinden dat hierin zoveel mogelijk sectoren van het onderwijs vertegenwoordigd moeten zijn.)

Vóór de vakantie vroegen we de VON-leden in de regio Zuidwest-Nederland ons te melden welke aspecten we in dit nieuwe cursusjaar samen willen uitwerken. We stelden ieder voor eigen initiatieven aan z'n verlanglijstje toe te voegen en kregen inmiddels diverse reacties.

JE REAGEERDE NOG NIET?

We wachten met de verwerking van alle gegevens tot 25 augustus.

Als je pas VON-lid bent geworden of wij je onverhoopt vergaten onze brief te sturen of jij vergat je antwoord te posten, doe dit dan nu, reageer alsnog! Het is financieel onmogelijk álle VON-leden in Zuidwest-Nederland per brief te blijven informeren. Als je 16 september niet kunt komen en toch op de hoogte wil blijven, moet je ons dit laten weten. We nemen aan dat je liever geen post van VON-ZWN ontvangt, wanneer je voor 25 augustus niets laat horen. Voor verdere gegevens verwijzen we dan graag naar de volgende, wat onregelmatig verschijnende MOERen. Wil je meedoen, wil je komen, vraag dan even per kaart of briefje of we je op de hoogte willen houden WAAR, WANNEER en WAARTOE we bijeenkomen. Schrijf Ineke van Egeraat, Lindenlaan 30, Berkel en Rodenrijs.

Ineke van Egeraat 01891-3547

Henk Goossensen 070-258867

Wijnand Mensink 015-140775